

GORIŠKI LIST

Goriški list izide vsako sredo in soboto zjutraj. —
Uprava in uredništvo v Gorici, Corso Verdi št. 47.
Telefon št. 292.

Gorica, dne 24. junija 1944.

Oglas se zaračunava po ceniku.
Bančni konto pri Cassa di Risparmio
Gorica.

Sodobno jeklo

Kadarkoli bo v prihodnjih desetletjih bodoči zgodovinar iskal označbo za sedanjo vojno, jo bo moral označevati kot vojno letal, oklepnikov, utrdb, bombnih napadov, množičnih izgub in kakorvemo iz zadnjih poročil-celo raketnih izstrelkov. Toda k temu b moral bodoči zgodovinar k označbi sedanje vojne še eno točko: to je tudi vojna jekla. In vprav sedaj vidimo, da boljše jeklo ob sorazmerno manjši količini zmaguje ali se vsaj brani pred večjo količino nekoliko manjvrednega jekla.

Dolga desetletja je človeštvo sicer vedelo, da je jeklo kemično prav to kakor železo, ni si pa vedelo razlage, kakšne spremembe seveda nastanejo v železu, ako ga kujemo, da se izpremeni iz mehke in mrtve kovine v ostro in trdo snov, ki je sposobna za meče, za puške in za topove. Pa tudi miroljubni kovači so vedeli, da je treba železo kovati, ako bočejo napraviti iz železa ostre kose, srpe in pluge.

Prav sedanja vojna je pripomogla k razjasnitvi tega vprašanja kemije. Medtem, ko so si popreje razlagali spremembo železa v jeklo z nekakšnimi lastnostmi magnetizma, danes vemo, zakaj se mehko železo spreminja v trdo jeklo. Kemično čistejša železa na zemlji namreč sploh nikjer ni, in ako se kje nabaja, se kristalizira. Izpodnebni meteoriti pa so ponavadi zmes železa niklja in kalcija. Železo je treba torej presnovati.

Kadar kovač kuje železo, odstranja s tem iz železne rude nepotrebno in škodljivo žveplo, tudi fosfor (oboje prehaja v znano gnojilo Tomaževa žlindra), hkrati pa ustvarja v železu drobne ogljikove kristale. Ako so ogljikovi kristali veliki, jim pravimo diamant. Vsaka jeklena ladja, vsako jekleno orodje ali orožje ima torej v svojem železju nešteto ogljikovih kristalov, mikroskopsko majhnih diamantov, ki dajejo pravo moč jeklu.

Ako prvina ogljik kristalizira, je to diamant in v kemični lestvici trdot ne poznamo nobene bolj trde snovi kakor je ta. S tem dejstvom si moramo šele razlagati posamezne trdote in ostrine jekla, ker vsebuje jeklo pač toliko in toliko diamantov v sebi. Diamantov niti velikih, niti malih sedaj za enkrat ni mogoče kemično izdelovati, dasi je prvina tu, namreč navadno oglje. Seveda tudi ni mogoče primešavati umetne diamante, ako bi jih imeli, železu, da bi dobili jeklo iz njega.

Stara klasična kemija je uvrščala na predzadnjo stopnjo za diamantom po trdoti rubin, ki ga pa je tudi že razkrinkala kot spojino aluminija z ogljikom. Kdor dandanes nosi rubin na prstanu, ne ve nikdar natančno, ali je ta kamen kemično ustvarjen v retorti in torej vreden le nekaj lit, ali je naraven in vreden milijon lit. Za industrijo pa pridejo bodisi naravni rubini, ki so sicer predragi, še bolj pa umetni, v poštev predvsem v brusilne namene. Z aluminijevim kar-

PRED NAPADI NEMCI NE POPUŠČAJO

Trdnjava Cherbourg središče najhujših bojov - Bombardiranje Londona traja že 160 ur - 129 sovražnih letal sestreljenih - Boji v Italiji

Führerjev glavni stan, 22. junija 1944.

Vrhovno poveljstvo oboroženih vojnih sil poroča:

V Normandiji so bili v področju reke Orne odbiti vsi sovražnikovi napadi proti našemu zapornemu obroču. Na fronti pod Cherbourgom napada sovražnik zelo srdito a neuspešno. V teh bojih je padel junaške smrti komandant pešadijske divizije nadpolkovnik Hellmich.

Vele mesto London je že stošestdeset ur pod skoro neprestanim letalskim ognjem. Vojno letalstvo je pridno posegalo v akcije na zapadni fronti in je težko poškodovalo več ladij pred izkrcavalnim mostiščem.

Radi težkih izgub, ki jih je utrpel včeraj nasprotnik na italijanski fronti in ki so ga prisilile do preuredbe svojih čet, je šele včeraj popoldne nasprotnik nastopil z veliko silo na obeh straneh jezera Trasimeno. Naše čete so razbile vse napade in obdržale postojanke. Pri tem je bilo uničenih 23 sovražnih oklopnikov.

V morskem področju Piombina je protiletalsko topništvo vojne mornarice sestrelilo osem sovražnih bombnikov.

Na vzhodni fronti so bili odbiti napadi sovražnika severozapadno Tarnopola, na obeh straneh Kowela in pri Vitebsku, pri katerih je živahno sodelovalo topništvo.

Močan odred nemških bojnih letal je v pretekli noči napadel boljševiško letališče pri Poltavi. Uničenih je bilo na tleh 30 sovražnih letal. Nastal je tudi velik požar.

Zaščitne edinice vojne mornarice je tekom izkrcavalnega poizkusa sovražnika pri finski otoku Piisaari z dobro umerjenimi streli zažgalo vse ladje za izkrcavanje in eno zaščitno edinico.

Druge zaščitne edinice so v zalivu Narva prisilile sovra-

ne minolovce do umika.

Močni severnoamerikanski bombniški odredi so včeraj bombardirali Berlin. Škode na poslopih, posebno v stanovanjskih okrajih in precej človeških žrtev. Zračna bramba je pri tem sestrelila 67 letal, med temi 52 štirimotornih bombnikov.

Angleški bombniki so tekom zadnje noči napadli kraje v rensko-westfalskem področju. Nočni lovci in protiletalsko topništvo je pri tem sestrelilo 62 sovražnih letal, to je več kakor tretjino napadalcev.

Gorica, 23. jun. - V.R. - Divjanje bojov na vseh svetovnih bojiščih daje vtis, da se armadam, ki napadajo, zelo mudi. Treba jim je odločitve. Tudi Amerika pritiska na frontah Tihega Oceana in sili do uspeha, ki naj bi imel kaj odločilnega na sebi. Manjka le Rusija v tem pošastnem plesu. Ima sicer najvažnejšo in najboljširnejšo fronto, toda sedanji boji na tej fronti nimajo velikega pomena. To seveda ne bo dolgo trajalo. Kmalu bomo tudi od tod imeli dnevna poročila, ki bodo ravnotako važna, kakor ona iz Normandije. Angloamerikanci potrebujejo Cherbourg. Nočemo tajiti, da je trdnjava Cherbourg sedaj zelo važno oporišče, dvomimo pa o tej važnosti v prihodnosti. Sicer pa je ta polotok zelo trd oreh za napadalec. Mogočne utrdbe in številna posadka bodo še dajale trde udarce in delale angloamerikancem veliko preglavic. Težki boji so v teku tudi ob izlivu Orne, pri vasi Sottot, za katere posest že 36 ur divja srdit boj. V Italiji se je fronta trenutno nekoliko ustavila. Perugia in Grosseto sta najvažnejši točki sedanjega položaja fronte. Angleški listi skušajo na vse načine utajiti strašne učinke novega nemškega orožja, ki neprestano napada London. Toda že dejstvo, da je list »Observer« predlagal,

da se prosi papeža, da intervenira radi strahotnega orožja, dokazuje, da je isto zadelo Anglijo na občutnem mestu. Sicer pa je predlog nekaj skoro smešnega, ako pomislimo, kaj vse so angloamerikanci uničili v Evropi, koliko žrtev so napravili. Nemčija jih je opozarjala in obljubljala plačilo. Sedaj ga imajo.

Churchill prepustil kralja Petra Brozu

Stockholm, 23. jun. Po neki Reuterjevi vesti sta stopila bivši kralj Peter in boljševiški poglavar Broz-Tito v »neposredni stik«. Ta »senzacionalni korak«, ki so ga spretno prikrivali, je neposredni rezultat nedavnih pogajanj, katerih se je osebno udeleževal britanski ministrski predsednik Churchill, ki je pri njih igral zelo važno vlogo. Čeprav zaenkrat še ni mogoče ničesar reči o načinu in vsebini izmenjenih listin, informirani krogi precej kritično gledajo na dogodke, ki bodo vsled tega nastali in ki bi lahko spremenili ves politični položaj na Balkanu. »Rešitev jugoslovanske krize«, pravi Reuter na koncu, »bo po mnenju vojaških opazovalcev v Londonu, povečala soglasje med Sovjetsko zvezo in zapadnimi demokracijami glede problemov poveljevanja Evrope.

To čudno dejanje za odpravo poslednjega dyoma o tem, da sta angloameriški plutokraciji evropsko politiko popolnoma prepustili boljševiškim oblastnikom v Kremlju, prav za prav sploh ni bilo več potrebno. S podreditvijo bivšega kralja Petra, ki je oropan svoje volje, diktaturi sovjetskega tirana Broza-Tita, je napravil Churchill le nov poklon Moskvi. Na srečo evropske celine, pa bo povojna Evropa izgledala drugače kakor si to predstavljajo londonski opazovalci. Za to bodo poskrbeli hrabri nemški vojaki.

bidom ali z rubinom ali s korundom, kakor že bočete se tem rdečim kristalom pravi, morete brusiti steklo, gladiti jeklo, izboljšati svoje okrasje, toda jekla samega z njim ne morete izboljšati.

Evropska kemija je odkrila druge načine, da zboljša jeklo. To so sicer skrivnosti različnih tovarov in kemičnih laboratorijev, toda nekoliko vemo tudi o teh in jih moremo opisati. Ko je bila iznajdena prva žarnica, je v njej za nitko služila bombaževina, skoraj čisti ogljik. Industrija se je v te iznajdbe poslužila, hkrati pa je iskale druge snovi, ki v brezračnem prostoru izžare še lepše. Dandanes nimamo več žarnic z bombažnimi nitkami, temveč nitke, ki so sestavljene iz redkih kovin, to je osmija, wolframa, tungstena, iridija in še nekaterih drugih.

Od tod tudi razmeroma nerazumljive označbe za posa-

mezne žarnice, kakor osram (osmij in wolfram) tungstram (tungsten in wolfram) in podobno.

Te kovine so redke in industrija jih je pred to vojno iskala po vsem svetu. Zdi se, da so zaloge osmija in tungstena na Kitajskem padle skoraj docela v roke Japoncem. Glavni vir wolframa pa je trenutno na Pirenejskem polotoku, to je v Španiji in na Portugalskem. Zato tudi ti dve državi bogatita prav zaradi wolframa, ki je postal celo nekak državni monopol v obeh državah in ki ga kot nevtralci prodajajo na obe strani.

Sorodne kovine vanadija je nekaj na Finskem, Norveškem in v Kanadi.

Zakaj so te, povprečnemu človeku neznane kovine, kakor wolfram, vanadij, osmij, tungsten v tej vojni važne? Spojine teh kovin z ogljikom tvorijo,

namreč posebne kristale z izredno trdotno stopnjo, ki je med rubinom in diamantom. Ako te izredne kovine samo v najmanjših količinah kujemo med jeklo, se kovine združijo z ostanki ogljika v železu in tvorijo iz njega izredno močno jeklo. To je sicer uspeh sodobne vojne kemije, ki pa bo utegnil v mirnih časi priti prav tudi miroljubnim ciljem, kakor n. pr. orodja in industrijskih jeklenih naprav. Z najbolj potrebnima kovinama, to je z wolframom in vanadijem, razpolagajo sedaj vse bojujoče stranke, zdi pa se, da ima nemška kovinarska industrija starejše in boljše izkušnje, ter da zna sedaj kovati boljše jeklo kakor katerakoli druga na svetu. Končno sodbo pa seveda prepuščamo zgodovini, ki bo pisala nekoč tudi zaključne besede o tehniki sedanje vojne.

Častitljive napovedi

Tudi naš list mora končno obračunati z raznimi govoricami, ki jih sicer noben uvideven mož ne sprejme resno, ki pa so vendar nevarne, zakaj morejo sproti povzročiti poplah, pravo paniko ali pa škodljivo lahkovernost med nepoučenimi. Ko je leta 1939, izbruhnila sedanja vojna, se je zgodilo prav tako, kakor leta 1914., ko je izbruhnila prva vojna. Lahkoverneži in nepoučeni, tudi večni rožno gledajoči in samozavestni poznavalci bližnje bodočnosti so tako leta 1914., kakor leta 1939. vpili in razlagali: »Te vojne bo v dveh mesecih konec!« Posebno so take napovedi rade verjele in naprej trosile ženske. Seveda je to razumljivo, zakaj, kar si ženska želi, o tem rada sanja.

Niti prve svetovne ni bilo konec v dveh mesecih, temveč je trajala uradno in dejansko pet let, prekinjena pa skoraj ni bila nikoli in pomenja sedanja vojna le njeno nadaljevanje, torej drugo poglavje v teh tragičnih desetletjih evropske zgodovine. In za sedanjo vojno naj torej zopet obujamo spomine, kaj so Goričani govorili pred petimi leti, meseca septembra 1939. Vsak naj se spomni, kako je zavestno varal sam sebe in druge, ko se je zanašal na gotove napovedi, da bo na primer vojna le lokalizirana na vojno med Nemčijo in Poljsko, da bo hkrati vsega tega dogodka konec, da se bodo nasprotniki kmalu pobotali in tako dalje.

Razvoj dogodkov je na žalost vse take govornice postavil na laž. Človeštvo more sicer preračunati približno tretjo dimenzijo, to je prostor, moré vedeti, kjé leže kaki otoki v oceanih in kako so razdeljeni kontinenti, kako so oddaljene posamezne zvezde od naše zemlje, ne more pa človeštvo nikdar vedeti za stvari, ki jih pripravlja za naš rod četrta dimenzija, to je čas. Povejmo kar kratko: o bodočnosti ne vemo ničesar. Ne vemo za svojo smrtno uro, ne vemo za trenutek, kdaj nas utegne povoziti na goriškem Korzu prvi avto, in ne vemo za dan, kdaj se bo ta vojna nehala in kako se bo nehala. Moremo sicer nekaj sklepati, pa se moramo hkrati bati, da nas bodo sklepi sedanjosti kruto osleparili!

Zato pustimo veselje častiljivim gospem na goriškem živilskem trgu, ki tako natančno vedo, da bo te vojne konec najbrže čez štirinajst dni, če pa to ne, pa vsaj meseca septembra letos! Le odkod imajo naše gospe in ženice tako dobre informacije, da gledajo

kar v dogodke v bodočnosti? Ali so si dale prerokovati na roke kaki stari ciganki, ki najbrže več ve, kakor vsi glavni stani vojujočih se armad?

Ali ni nekaj drugega odzad? Ali ni to podtalna agitacija onih v hribih in v gozdovih, ki opravičujejo svoje sedanje morije, svoje bratomore, svoje požige s tem bistroidnim gledanjem v bodočnost, češ, žrtve morajo biti, saj bo vsak čas vojne konec, čez štirinajst dni, - nam je to angleški, ameriški, ruski radio povedal..

Resnica je, da nihče ne ve, kdaj bo vojne konec in nihče ne ve, kako bo izpadla. Ako ve kak terenec ali komunistični tolovaj, da bo ob sv. Petru in Pavlu zaključena vojna, mu moremo povedati, da tega na primer angleški kralj ali predsednik ameriških zedinjenih držav ne veda, Nemci sami pa so že tako pametni, da nikdar ne govore o dogodkih v bodočnosti.

Take govorice o skorajšnjem koncu vojne in načinu, kako se bodo sklepale kmalu mirovne pogodbe, so le slepilo, samo bučna reklama, ki naj služi zaslepljenecem in tistim, ki jim verjamejo. Človek z zdravim pametjo se bo vsem tem napovedim le smejal ter bo šel mirno za svojim delom, zakaj le od pametnega dela, od sedanjosti, od sedanjih naporov je odvisen razvoj nadaljnjih dogodkov. -lr.

Gospodarske vesti

PREMIJE V SRBIJI

Iz Beograda poročajo, da je bil v Srbiji in v Banatu uveden premijski sistem. Oni delavci v vojnovajskih obratih, ki izkazujejo posebno zadovoljivo storitev, bodo dobili več živil kot drugi delavci, da se na ta način povzdigne proizvodnja. V rudarstvu bodo dobili premije vsi rudarji, ki so zaposleni pod zemljo, in sicer z ozirom na število posad in izpolnitev mesečnega načrta.

ITALIJANSKA ŽIVILA ZA ANGLIJO

Britanski minister preskrbe polkovnik Llewellyn je izjavil, kakor javljajo iz Londona, v spodnji zbornici, da računa s skorajšnjimi pošiljkami živil iz Sicilije in južne Italije. Ker pa je letošnja slana uničila mnogo sadja, ne bo »osvobodjena Italija« mogla mnogo nuditi.

SLOVENSKA URA v tržaškem radiu

V nedeljo, 18. junija, je bilo pri slovenski kulturni uri v tržaškem radiu prve četrt ure posvečene spominu našega največjega pesnika Franceta Preserna. Recitaciji Prešernovih pesmi »Elegija rojakom« in »Uvod h krstu pri Savici« sta lepo pokazali kakor tudi predavanje o Prešernovem življenju in delu, da je France Prešeren prav tako priljubljen pesnik primorskih Slovencev.

Druge četrt ure je bil namenjen našim narodnim. Sledile so narodne pesmi na ploščah: »Imam dekle v Tirolah«, »Škrjančki« in »Vsi so prihajali ter« »Sem deklica mlada vesela« in »Jezusu pušelček«, ki so jih zapele sestre Finkove.

Ker so se morali tokrat slovenski poslušalci zadovoljiti samo s polurnim sporedom, pričakujemo pri prihodnji uri prijetno nadomestilo.

Pred dobro letino v Italiji

»Kölnische Zeitung« prinaša poročilo o letošnji letini v Italiji, ki kaže, da bo prav dobro izpadla. Medtem ko bo žetev žita v južnem delu Italije kmalu zaključena, je na področju fašistične socialne republike v polnem teku. Že sedaj se da presoditi, da letošnja letina ne bo nič zaostajala za dobro lansko letino. Državni komisar za cene Fabrizzi je določil odkupno ceno za pšenico na 350 lir, za riž na 270 lir in za koruzo na 260 lir. V novi odkupni ceni so upoštevani narasli proizvodni stroški. Izdani so tudi potrebni ukrepi, da bodo vsi presežki pravilno oddani, v nasprotju z lanskim letom, ko je prišel preobrat prav v dobo po končani žetvi, kar je imelo za posledico, da je znatni del pridelka našel pot na črno borzo in so se potem postavile oskrbovalne težkoče. Z novo ureditvijo so tudi revidirani predpisi glede samooskrbovalcev. Posestniki, ki dajejo svoja posestva v zakup tretjim osebam, se ne smatrajo več kot samooskrbovalci in bo vsak kmetijski delavec dobil dva stota krušnega žita na leto. Letos bodo dodelili tudi večje količine žita za živinsko krmno, in sicer z namenom, da se poveča proizvodnja maščob, mesa in jajc.

Nasledniki Badoglija

Amsterdam, 23. jun. Po neki Reuterjevi vesti iz Rima je nova italijanska vlada »prevzela polnomočja«. Govori se da se ta prenos polnomočij od maršala Badoglija na njegovega naslednika ni gladko izvršil.

Program in dejstva

Trst, 24. - Pisali smo zadnjič, da je naše ljudstvo verno in povdarilo smo, da tvori jedro našega naroda kmetski stan, torej dva faktorja, ki sama na sebi onemogućeta udejstvovanje komunizma pri nas. Nobenega znaka ni, da bi se bilo naše ljudstvo v zadnjih letih v tem bistveno izpremenilo. Pravimo v zadnjih letih, četudi je navada spajati pojme Slovencev in komunizem, precej starejša v naših krajih. Drzujemo si oporekati temu pojmovanju navzlic dogodkom zadnjih let, ker kakor smo zadnjič povdarili, je bil komunizem le režiser te v človeški zgodovini edine žaloigre našega naroda. Peklenski režiser, ki je svoje igrarstvo tako omamil, da je dobila žaloigra tragičen pečat resničnosti. Vsej javnosti so znana sredstva, katerih se je posluževal, da je prišel do sedanje veljave. Pokazal se je v vseh lučih, le v komunistični ne, je dobro vedel, da nima v psihizi naših mas najmanjše opore. Dosegel pa je vendarle nekaj — da poleg krivice, ki jo mora požirati naš narod leta in leta, nagromadi še drugo, t. j. da vtišne na čelo našemu narodu nezaželjeni in zasovertveni pečat komunizma, da mu s tem onemogoči življenje in ga pahne na rob propasti. Posrečilo se mu je to, ker je tu našel narod, ki je skozi desetletja moral tavati v temi, ker je vedel, da tu ni ljudi, ki bi temu narodu zamogli odpreti oči, da tu ni nikake narodne kulture, ki naj bi uspešno nastopila proti laži-dogmatiki in strupeni dialektiki njegovih ekspanzov. Narod, ki že skozi desetletja ne pozna nikakega javnega življenja je pač moral postati žrtev proslulih meetingov, ker je bil zjejen javne besede in ker so — vsaj v izvoru — te besede odgovarjale daljnim odmevom nekdanjega narodnega življenja in govorile o tem, kar bo Slovincem na Primorju ostalo sveto na večne čase in bo vedno tvorilo njih smisel življenja — svoboda. Da pa nagonska sila v tem stremljenju nima nikake zveze s komunizmom, najbolje dokazuje naša narodna prošlost in sedanje postopanje komunizma samega, ki mora pri nas nastopati z našo narodno trobojnico ako hoče sploh živeti in ki mora poklekat pred Najsvetejšim, da mu sploh kdo da kaj vere. Opira se pri tem na žalostno prisiljeno politično nezrelost našega ljudstva, na naše narodne politične analfabete in upa da je tu našel mehko ilo-

vico za modeliranje svojih robotov za bodočnost. Vemo pa, da je jedro tega kar ima sedaj v rokah — skala, trdnjša kakor najtrša kraška skala. Toda temu narodu treba dati, kar mu je bilo vzeto, treba mu je politične šole in političnih voditeljev, treba mu pojasniti pošastno vsebino Marksovega nauka, treba mu dati priliko, da sam iz lastnega prepričanja pregleda in obsodi nesrečno idejo! Vse, kar se mu je zdaj v novih okoliščinah nudilo ni dovolj, ni dovolj tisk, ker se mora šele uvesti, potem ko je tako dolgo moral molčati, ni dovolj propaganda, ker naše ljudstvo ima popolno pravico do nezaupnosti po izkušnjah, ki jih je moralo pretrpeti in ni dovolj strogo postopanja. Ljudstvo rabi žive besede, svoje ljudi, svoje mučenike. Šele tedaj bo svet razvidel, da ga ni z lahka kotička na tej zemlji, kjer komunizem načeloma ne more uspevati, pa naj si nadeva še bolj nedolžne ovčje kože. Treba najti koga, ki naj s prstom pokaže ljudstvu rdečo zvezdo na slovenski trobojnici in mu pojasni njen pomen in svet bo videl, da bo naše ljudstvo takoj spremenilo ta znak barbarstva in všilo namesto nje podobo sv. Jurija v boju z zmajem - komunizmom. Ljubljanska pokrajina je dovoljen dokaz za utemeljitev teh naših besed — tam so s tega vidika imeli razmeroma lahko delo — toda tu, na Primorskem bo po normalizaciji položaja in že po prvih znakih narodne pobude, uspeh neizmerno večji in brigada Garibaldi, bataljoni Mamelli in Mazzini bodo zastrmeli in se vrnili v kraje, kjer jih bo ljudstvo bolje razumelo, tudi ako je naše ljudstvo imelo vso priliko, da se dodobra nauči italjanskega jezika.

To naj bo torej tretji dokaz nesmiselnosti komunizma pri nas. Vera, dom in narod — to so tri svetinje, brez katerih si Kraševca ne moremo misliti, brez katerih Gorice ne živi, brez katerih Primorca ni. Naj si bo še tako napreden, podlaga vsemu mišljenju Primorca vsebuje te tri človeške duševne prvine. Kje je torej komunizem našega ljudstva? Premislimo dobro, preden odgovorimo na to vprašanje. Kk.

Frank in sterling-dolar

Zelo hitro se je alžirski odbor zadovoljil z določenim tečajem, ki se glasi: 200 frankov za funt sterling oziroma 50 frankov za dolar.

DOPISI

IZ GORICE.

V Gorici smo vedno pili dobro kapljico vina. Goriški gostilničarji so takorekoč medseboj tekmovali, kdo toči izmed njih boljše kapljico rujnega vinca. Postregli so nam z izvrstnim briškim in vipavskim vinom, da smo zares uživali slastno prijetno kapljico. Kaj pa danes? Vzlic temu, da se skoro večina boljših in znanih gostiln v mestu poslužuje domačih vin, moramo žal odkrito povedati, da ta vina izgube pravi okus, ko jih gostilničar prinese na mizo. Nočemo delati nobenemu krivice. Povemo pa enim, ki vino krstijo, da s tem povzročajo sami sebi škodo, ker pivci, ki poznajo okus vina, doženejo tako in tako, da je bila pijska krščena. Opozarjamo naše vrle gostilničarje naj se držijo svoje stare navade, svojega starega ponosa, da ko imajo v svojih kletah res pristno vino, s takim postrežejo tudi svoje stalne goste. Le tako jim bo ostal sloves, da so v dobrih in hudih časih zvesto točili kapljico, kakor jo je ljubi Bog dal.

GRAHOVO OB BAČI

Od meseca sušca imamo tudi na Grahovem majhno domobransko postajo z narednikom g. Šusterčičem na čelu. V začetku so jih razni okoliški takomimnani »terenci« kaj čudno gledali ali sedaj so se privadili, kakor pravi narodna pesem: Sicer s prva težko gre, a treba se je privaditi. Dalje se je po 25. letih na dan sv. Vida 15. t. m. prvič slišala na Grahovem slovenska pesem. Prišli so za pol dneva nas posetit tolminski domobranci. Ob tej priliki je imel g. komandant iz Tolmina krasen govor. Končno so zapeli več slovenskih pesmi, med njimi Hej Slovenci. Srčna hvala za obisk in Bog Vas živi!

Kakor v raznih drugih slovenskih občinah imamo tudi na Grahovem domačega slovenskega župana v osebi g. Ivana Rejca. Želimo mu obilo uspehov v prid prebivalstva.

POBOŽNOST ZA MOŽE IN FANTE

V cerkvi sv. Antona bo na predvečer sv. Petra in Pavla dne 28. VI. ob 8. uri zvečer pridigana ura češčenja za same može in fante. Molili bodo za primorske in vse Slovence, ki preživljajo najbolj usodne čase v vsej zgodovini. Može in fantje, pridite vsi in pokažite, da ste pravi verniki in da zato stavite svoje največje upanje in zaupanje v Boga.

NA GRADU JE GORELO

V bližini goriškega gradu je pričelo goret v stanovanju Zofije Giulini. Vzrok ognja je slab dimnik.

Ob grobu + Josipa Juga

Pokojnik se je rodil v Gorici 3. septembra l. 1887. Tu je obiskoval ljudske in srednje šole. Z zrelostnim izpitom je vstopil v tukajšnje osrednje bogoslovno semenišče. Dne 10. julija 1914 je bil posvečen v mašnika in določen za slovenskega kaplana na Travniku v Gorici. Tu je vztrajal v viharnih dneh svetovne vojne kot edini duhovnik in skrbel za tiste duše, ki so še ostale v mestu. V neprestanih nevarnostih ni opustil nikdar svojega duhovskega poslanstva; bolnike in ranjence je obiskoval, tolažil in prevideval, jim stal ob strani v smrtne boju in jih spremljal k zadnjemu počitku.

Po padcu Gorice se je še mudil pod novimi gospodarji

v mestu in blažil usodo zajetih meščanov s tako požrtvovalnostjo, da so ga vsi občudovali.

Ob umiku začasnih gospodarjev je moral naš junaški duhovnik z njimi v begunstvo v Viareggio, kjer je poleg navadnega dušnega pastirstva bil tudi spovednik za redovnice. Tu je ostal dve leti, od 29. oktobra 1917 do 1919.

Po povratku v domovino je bil nastavljen v Opatjem selu. Pozneje je postal katehet v Gorici in leta 1927. je bil imenovan za kaplana v bolnišnici usmiljenih bratov na Studencu. Leta 1939. je praznoval srebrno mašo ob veliki in slovesni udeležbi vernikov.

Pokojnik je bil jako plemenitega srca in je takoj našel pot do potrlih, trpečih in obupanih src. Koliko duš je ta goreči duhovnik rešil, zna le do-

bri Bog. Pa tudi telesna dela usmiljenja je izvrševal, kjerkoli se mu je nudila prilika; tudi gmotno je pomagal, dasi ni bil bogat, in je rajši sam trpel, kot da bi gledal trpeti druge.

Z veseljem je v zadnjem času vsled premenjenih razmer zopet nadaljeval oznanjevanje besede božje pri službi božji in pri verskem pouku postrežništva v mili slovenščini.

Kljub temu, da je pokojni gospod Jug toliko storil za bližnjega, je bil skromen in ponižen. Naletel je večkrat pri vsem tem na nerazumevanje, na hladnost, nevhvaležnost, da celo na sovraštvo in preganjanje. Tiho je trpel, ni se maščeval nikdar, a trnje, ki se mu je zadiralo v srce, je omajalo njegovo zdravje. Večkrat je bil na tem, da podleže,

a vsakokrat se je zopet opomogel. Zadnjo soboto je še maševal in opravljal svoje posle. Ko je prišla njegova sestra Liza, k njemu pospravljat, ga je našla sedečega pri mizi. Po navadi ga je pozdravila, a Jožek ni odgovoril. Osupla se mu je približala in zapazila, da se več ne gane. Takoj je klicala na pomoč. Zdravnik je izjavil, da je pokojnika morala zadeti srčna kap že ob štirih popoldne. Bilo je 17. junija. Bodi tu javno povedano da je č. g. Jug rešil življenje iz morja in Soče trem osebam.

V soboto zvečer, v nedeljo in ponedeljek od dveh popoldne je ležalo truplo pokojnikovo v mrtaški kapeli usmiljenih bratov, kamor so ga hodili kropit ne le verniki iz bolnišnice in hiralnice, temveč tudi iz mesta in okolice.

V nedeljo so se brale svete

maše za pokojnikovo dušo, v ponedeljek pa so imeli usmiljeni bratje peto mašo zadušnico z običajnimi molitvami.

V ponedeljek popoldne je prišla duhovščina iz sv. Roka z župnikom na čelu, da spremi telesne ostanke svojega nekdanjega dušnega pastirja najprej v župnijsko cerkev in potem na pokopališče. Udeležba je bila izredno velika. Nadškof je poslal svojega zastopnika v osebi generalnega vikarja preč. g. dr. Ivana Buttaja; sestre iz sirotišnice sv. Jožefa pri sv. Roku so poslale svoje gojenke, usmiljeni bratje so bili častno zastopani, tako tudi svetna in redovna duhovščina, za to pa se je vrstila dolga vrsta vernikov iz vseh slojev.

Ugledni žalujoči družini izražamo svoje globoko sožalje, duši pokojnikovi pa želimo večni mir in pokoj! D-I

VESTI IZ GORICE IN DEŽELE

SPOMINI NA JASNE IN LEPE ČASE

Bridko je v težkih dneh obnavljati spomine na jasne, čeprav viharne čase. In vendar so ti spomini nele tolažilni, temveč bodrilni.

Petnajst let je skoro od takrat, ko je naša Goriška blestela v žaru prosvetnega razmaha, zlepa je nisi našel vasi, ki ne bi imela prosvetnega društva. Visoko v tolminskih hribih se je mladina zbirala v preprostih sobah, prirejala igre pod kozolci in se celo dolgo zimo pripravljala na prosvetne tekme. V gozdni Cerkljanski, v najbolj osamljenih vasi si našel žarišča prosvetnega dela; skromna so bila, mogoče kar ob peči, pa vendar so romale slovenske knjige iz hiše v hišo. Še danes se odrasli moške in dekleta s ponosom spominjajo teh lepih dni in skrbno hranijo diplome, ki so jih prejeli najboljši prosvetni tekmovalci. Kaj naj rečemo o Kobaričih, Banjškarjih, Idričanih? Kaj vse bi znale povedati ljubke Mengore, zelene Ponikve, travnate Bajšice, ponosna sv. Lucija na Mostu, živahni Kanal? Takrat so naše gore živele: vesela in otožna pesem je donela v večerih, prepepe prireditve so se vršile ob nedeljah, brhki telovadci in telovadkinje so nastopali na okrašenih trgih in pokošenih travnikih.

Kako razgibana so bila naša Brda! Cvetoča Dobrava, privlačni Števerjan, Cerovo; tja notri do Fojane je segla prosvetna iskra in užgala bolj kot briška rebula. Nepozabne bodo krasne prireditve v nizkem Podsobotinu in visoki Medani.

In naši Vipavci? Koliko jih je, ki jim zaigrajo solze v očeh, ko obnavljajo spomine na prisrčne, mogočne prosvetne manifestacije v Podragi, Šturijah, Sv. Križu in zlasti v Dornbergu. Kako so vsako leto oživele kamnite Vitovlje ob navdušeni pesmi in bodrilnih govorih! S kakšnim ponosom in samozavestjo se je vračala iz teh taborov zvečer domov navdušena mladina. Batujci so

prepevali kot za stavo. Pa Kraševci? Da ste jih videli v Štanjelu, Kobjiglavu in Komnu! Cele dolge procesije so vrele k uprizoritvam, tečajem in predavanjem. Zavedali so se fantje in depleta, da gre za važno stvar in niso štedili ne s časom, ne z žrtvami.

Pa kaj bi naštevali! Spomnimo se Gorice in prelepih prireditve, ki so teden za tednom volnile Mazzinijevu dvorano in Trgovski dom. To vam je bilo življenje! Prav nič ni zastajala goriška okolica: zavedni Miren, razgibana Podgora, dolgi Solkan in celo majhno Oslavje in Št. Maver! Da ste slišali petje v Biljah, Vrtojbi in prisostvovali telovadnim nastopom v Mirnu!

Nad vsem tem razgibanim prosvetnim morjem pa je varno plul »Naš čolnič«. Spomini! Da, neizbrisni in z zlatimi črkami so zapisani v kulturno zgodovino sončne Goriške.

Vsa dežela je bila eno, ker jo je družila enotna in živa narodna zavest. Nobeno trpljenje, še tako dolga pot in težke ovire ter preganjanja niso ugasile idealizma, ki je valovil od Ukev na Koroškem preko Strmea, Nemškega Ruta, Ledin tja dol do Devina. Uspehi tega narodno obnovitvenega dela v kljub težkim oviram in dolgi dobi niso izumrli. Še vedno najdeš odrasle moške in žene, ki so ostali neomajno vdani svoji veri in materinemu jeziku. Blagoslov iz Sv. Višarij še vedno spremlja naš narod. Prepričani smo, da bi naša dežela ne zašla v take stiske, če bi tekom zadnjih desetletij svetila plamenica zdravega kulturnega dejstvanja, za katerega žalibog sedanja mladina malo ali nič ne ve.

Vsem tem zvodnikom naše slovenske mladine pa stavimo vprašanje: Kje ste bili vi, lažiperoki, takrat, ko smo v skupnem delu in težki borbi gradili jezove proti potujčevanju in moralni propasti? Takrat vam še na misli ni bila »osvoboditev« našega naroda, ko so naši najboljši trpeli in s trudom

čuvali naš narod. Naše ljudstvo bi si samo gradilo lepšo bodočnost, ker je bilo utrjeno, da niste vi, grobokopi, zasejali smrti in zanetili požare po naši deželi.

Dani se. Zdravo jedro našega naroda ni usahnilo. Spet se oglašajo dežela, sicer skromno in počasi. Z veseljem doznajemo, da se v naših vaseh spet čuje pesem, odpirajo odri, prikazujejo skromne predstave, ki so vse drugačne od kvarnih komunističnih »mitingov«. To so prve kalice nove setve, ki ni poškrabljena s krvjo in ožarjena z zublji. Slovenska zastava, ki ste jo vi oskrunili, že plapolala po Goriškem. Z njo gre vera in upanje v vstajenje naše prosvete. Gorje onemu, ki se dotakne te neoskrupirane zastave!

F. T.

Novi goriški kvestor

Za kvestorja v Gorici je bil imenovan podpolkovnik Nikolaj Bruni. Novi kvestor ima 6 odlikovanj in je bil štirikrat ranjen v vojni. Udeležil se je bojev v prejšnji svetovni vojni, v Libiji, Albaniji, Abesiniji, Španiji, na Balkanu, v Ljubljanski pokrajini in Siciliji.

Prost vstop na Goriško

Goriška prefektura sporoča: Na prefekturo ponovno prihajajo prošnje za vstop v pokrajino.

Sporočamo, da po navodilih vrhovnega komisarja za operacijski pas Jadransko primorje za vstop v pokrajino navedenega operacijskega pasu ni potrebna dovolilnica. Le kdor se misli zadržati dlje kot sedem dni, mora pisмено zaprositi prefekturo, ki je za to pristojna.

Za bivanje, ki traja manj kot osem dni, dovoljenje ni potrebno.

Smrtna nesreča

40 letnega kopača Ivana Berganta iz Lesne ulice 7 so zaradi nenadne oslabelosti prepeljali v goriško bolnišnico. Nesrečni Bergant je med prevozom umrl.

Zadnjič smo poročali o slovesnem pogrebu padlega domobranca mladega Slavka Kravosa v Gorici, ki je padel kot prvi iz domobranskih vrst kot žrtev borbe za naše narodne namene. Naša slika nam kaže prenos krste s truplom vrliga pokojnega slovenskega narodnega stražarja.

Županstvo Gorica

Župan opozarja občinstvo, da je potrebno nakupovati sveže gobe samo na zelenjadnem trgu, ker s tem se zagotovi, da so užltne.

Na zelenjadnem trgu se vsaka skupina gob skrbno pregleda in vsaka posoda ali koš je označen z napisom o izvršenem zdravstvenem pregledu.

Nakupovanje gob izven zelenjadnega trga lahko povzroči resno nevarnost za zdravje.

Župan
CORONINI.

PREDOR POD GORIŠKIM GRADOM

Pred letom so v Gorici začeli vrtati predor skozi skalnati grič, na katerem ponosno stoji zgodovinski grad. Predor naj bi zapuščeni mestni okoliščini, ki leži za gradom, približal središču, mu olajšal dostop v mesto in ga poživil. Začasno pa naj bi tunel služil za varno zaklonišče. Dela so se pričela na obeh straneh, napredovala so pa počasi, prepočasi. Zamotani vrvež zgodovinskih dogodkov, ki je v tem času vihral preko grajskih zidov, ima najbrž svoj odločilni delež pri zastoju gradbe. Sedaj smo zvedeli, da so že pred tedni dela toliko napredovala, da so se obojestranski kopači v griču srečali in ga končno prevrtali. Od tedaj naprej se nadaljuje s širjenjem in obokanjem luknje. Zelo bi bilo želeto, da bi bilo delo čimprej izgotovljeno in bi zginitile s Travnika neokusne lesene barake, ki tako kazijo središče mesta. Kot zaklonišče služi novi predor odlično; je varno in prikladno.

NESREČA

S češnje je padel 73 letni Albert Novak, doma iz Solkana; pri tem si je zlomil hrbtenico. Sedaj leži v goriški bolnišnici v nevarnem stanju.

RAZGLAS

Našla se je vsota denarja, ki se nahaja shranjena v blagajni občinske uprave. Kdor more dokazati da je lastnik tega denarja, je vabljen naj ga dvigne.

„Črne bukve“ o kulturnem programu OF na Primorskem

„Črne bukve“ odpirajo oči še tistim zadnjim, ki doslej niso mogli spregledati podlega igranja osvobodilne fronte z najdražjimi načeli in svetinjami, ki jih more imeti kak narod. Kdo še verjame v svobodo, ki jo obljublja OF? V zadnji številki smo pokazali na dvoličnost komunistične osvobodilne borbe. Kaj je komunistu narod, narodnost! Kot obrobna državnica bodoče sovjetske zveze - tako si zamisljajo naši osvoboditelji - naša dežela ne bo smela poudarjati kake narodnostne pripadnosti, inteligenca, ki bi narodno zavednost utegnila krepi, je zato odveč. To bodo kraji, ki bodo delali za - koga prav za prav? Zase gotovo ne. Naši ljudje bi ostali delavci in kmetje, a sad njihovega dela jim ne bi dal pravice do lastne narodne skupnosti. To bi bilo državni skupnosti škodljivo, ker bi razbijalo enotnost in udarnost. Naš

narod bi tako postal narod suznjev, narod uniformiranih števil. Pošteni naziv delavec in kmet ne bi imel več vsebine. V komunistični ureditvi izgine oseba, izgine družina, izgine stan. Kdo še verjame v raj, ki ga obljublja komunizem pod krinko OF? Kaj je požiganje, rušenje, pobijanje predpoda raja? Neverni Tomaž, odpri „Črne bukve“: izpričana dejstva govore strahotno resnico! Glej obraze naših slovenskih fantov in deklet, ki so padli kot žrtev komunistične krvoločnosti in besa! „Vseeno je, če od Slovencev ostanemo živi samo trije, pa tisti pravi!“ je povedal Kidrič na Vinici poleti 1942 („Črne bukve“ 162). Podoba je res, da bo naša iztrebljena dežela postala slična raju, a samo po številu prebivalstva.

Ali je narod brez kulture še narod? Vzemi človeku dušo

in spremenil si ga v živalsko telo. Vzemi narodu kulturo in napravil si iz njega slepo čredo. Vprav to pa hoče komunizem. Slovenski uradni jezik naj ne bi bil dovoljen, slovenski časopisi in knjige prepovedani, prepovedane slovenske šole. Berimo samo „Črne bukve“!

„Kako krvavo stvarno je bilo kupčevanje OF s slovenskimi narodnimi koristmi, dokazuje stališče, ki ga je OF zavzela do položaja Slovencev na Primorskem po 8 sept. 1943. Tedaj je bila prvič po 25 letih dana možnost, da vsi slovenski kraji na Primorskem dobe slovenske občinske uprave, slovenske župane, slovenske šole, slovenska sodišča in druge urade. Dana je bila možnost, da po dolgih letih spet lahko prihajajo med primorske Slovence knjige in listi v domačem jeziku.

OF pa je zaradi svojih dogovorov z italijansko komunistično stranko takoj meseca septembra 1943 pod smrtno kaznijo prepovedala, da bi

Slovinci-domačini prevzemali vodstvo občin. Pod smrtno kaznijo je prepovedala odpirati slovenske šole in pošiljati vanje slovenske otroke. Pod smrtno kaznijo je prepovedala brati in prodajati slovenske knjige ter zagrozila s smrtjo vsem slovenskim učiteljem in uradnikom, ki bi bili pripravljeno prevzeti službene mesta po primorskih krajih. Da je OF to prepoved mislila resno, dokazuje dejstvo, da je dala 28. nov. 1943 ubiti župana v Vipavi dr. Emila Petriča, ki si je na Primorskem upal prevzeti vodstvo občine kot prvi Slovenec. Iz istih razlogov je Varnostno-obveščevalna služba OF, slovenska čeka, 5. feb. 1944 v Cerknem pomorila 15 Slovencev, med njimi duhovnika Lada Piščanca in Josipa Sluga ter učiteljico Pavlo Paa in je usmrtitev teh primorskih Slovencev tudi uradno razglasila.

Vsa ta dejstva ne morejo presenetiti nikogar, ki pozna pravo stališče OF do slovenskih narodnih zahtev in meja.

To stališče je izraženo v brošuri „O slovenskih mejah“, ki jo je agitacijsko propagandna komisija pri Centralnem komitetu Komunistične partije Slovenije izdala leta 1942. Izdati jo je bila prisiljena zaradi tega, ker so se prav tedaj v slovenski javnosti vztrajno širili glasovi o tem, kako Komunistična partija v imenu OF mešetari s slovenskim ozemljem. Brošura pravi med drugim, da ima narodno-osvobodilno gibanje zaveznike tudi pri tistem najboljšem delu... italijanskega naroda, ki ni nikdar niti z besedo niti z dejanjem segel po slovenski zemlji. Odkrite in poštene zaveznike imajo Slovenci med tistimi dediči vsega plemenitega v... italijanskem narodu, ki bodo po zakonu zgodovinskega razvoja imeli jutri v naši soseščini slej ko prej odločilno besedo pri razredno zavednem (komunističnem) delu... italijanskega delovnega ljudstva.“ („Črne bukve“ 53, 54).

„Črne bukve“ našemu ljudstvu priporočamo!

Vesti iz Trsta in okolice Kmetijstvo

Žrtve letalskega napada

Med žrtvami letalskega napada so tudi naslednji Tržčani: Marija Babuder, Sergij Babuder, Michael Bajt, Marija Bartol, Celestina Valentič, Josipina Bretonja, Justin Katalan, Antonija Bianka, Bruna, Lavra in Antonija Čergol, Antonija Kinčič, Lucij Čimprič, Ivan Kobut, Marija Komelj, Julij Kozulič, Josip Krivanja, Klavdija Ivan, Ladislav in Nives Krečič, Viktorija Križman, Eleonora Bizjak, Marija Kumar, Elvira Kozelj, Franc Dodič, Ema in Frančiška Fakin, Karla Furlan, Antonija Galjanč, Arisa in Karlo Gemperele, Mirko Glavina, Ida Godina, Hedvika Gorjup, Josip Grezar, Josip Gustinčič, Edvard Hrovatin, Zofija Jakopič, Karel Jamšek, Oktavij Jenko, Ana Juračič, Gjandrin Ključek, Lidija Krenk, Alojzija Krenk, Ana in Ivan Kuček, Elvira Lenardon, Lucija Libert, Karmen in Marija Ljubič, Marija Ludvig, Roman Maraskin, Tomaž Marasovič, Ivan Maslo, Marija Medvešček, Sergij Merlak, Anton Mezgec, Ana Mevla, Marija Mlak, Andrej Milok, Viktorija Milkov, Amelija Mirk, Petra Mullec, Peter Nadičič, Alojzij Obreza, Stanislav Orel, Karl Pangoš, Justin Pečenko, Martin Petek, Josip in Plava Pizon, Renato Prelec, Justina Purič, Anton Račić, Viktor Rados, Josip Rumen, Eda Salam, Ivana Santin, Karl Sancin, Alojzij Škodler, Guido Skorja, Franc Selan, Pavel in Santina Sensek, Marija Slekovec, Ivana Stupac, Ana Šuligoj, Josip Ivanka in Marija Valentič, Fortunat Vender, Petra Vujkovič, Franc Žagar, Gracijan Žubrič, Elda Zudič, Biana Kante, Gvido Špacapan, Josip Hubrič, Santa in Pavel Sevšek, Viktor Zavadlal.

NOVI REKTOR TRŽAŠKE UNIVERZE.

Dosedanji rektor tržaške univerze prof. M. Viora je bil poklican na padovansko univerzo. Vrhovni komisar operacijskega področja Jadransko Primorje je poveril prorektorju dr. B. G. Roletta vodstvo vseučilišča. Prof. Roletta je bil 7 let dekan gospodarske in trgovinske fakultete tržaške univerze. Živi že več let v Trstu.

DIPLOMIRALI SO:

V Milanu je na medicinski fakulteti diplomiral g. Sergij Pliter. Na tržaški univerzi je diplomiral v filozofiji gđc. Lidija Markon. Gđc. Nada Ferluga je diplomirala na višji trgovski šoli v Trstu. Na medicinski fakulteti je diplomirala gđc. Fausta Geniram. V Genovi je na fakulteti za ladijsko strojništvo diplomiral Marij Mujezan.

ZBIRALNICA MLEKA

V smislu odredbe tržaškega prefekta morajo vsi proizvajalci mleka v bodoče oddati določene količine mleka v zbiralnicah.

NA VSAKEM PREDMETU MORA BITI IZVEŠEN CENIK.

Pokrajinski nadzorstveni urad za cene v Trstu opozarja vse trgovce in prodajalce, da mora biti na vsakem prodajnem predmetu izvešen cenik s točno in čitljivo označbo cene. Pri tem ni izzet noben prodajni predmet. Nadzorni organi bodo v tem pogledu poostriili svojo pažnjo.

PREKLIC VELJAVNOSTI DOVOLILNIC ZA MOTORNA VOZILA

Po odredbi tržaškega prefekta so bile dovolilnice vseh motornih vozil tržaške pokrajine preklicane z veljavnostjo 1. julija 1944. Nov prošnje je treba vložiti do 26. junija pri inspektoratu civilne motorizacije v Bellinjevi ul. 3, kjer se dobijo posebne tiskovine

CENE ŠIPAM.

V smislu odredbe Komisarja za cene v pokrajinah Trst, Furlanija, Gorica, Istra in Kvarner so odslej veljavne sledeče cene okenskimi šipami: 1.6 do 1.9 mm debela šipa stane za okenski okvir ali za strešno okno 100 lir, za železni okvir 125 lir; očiščene okenske šipe iste dolžine so za 35% dražje.

UVEDBA NOVE TRAMVAJSKE KROŽNE PROGE

S 14. junijem je bila uvedena v Trstu tramvajska krožna proga med Brolettom in prehodom k pristanišču Aostkega vojvode.

V HIŠI UBOŽCEV NI JAVNEGA ZAKLONIŠČA.

Pokrajinski odbor za protiletalsko zaščito pri tržaški prefekturi opozarja občinstvo, da zaklonišče v hiši ubožcev v ulici Paskoli 31 ni namenjeno javnosti, ampak izključno zavodovim oskrbovancem in službenemu osebju združenih podpornih ustanov ter občinskega podpornega urada. Občinstvo se opozarja, da se v primerih letalskega alarma lahko zateče v javno zaklonišče predora v Sonniovem drevoredu, razen tega tudi v javni zaklonišči obeh šol v Parinjevi in Gambinjevi ulici.

POROKE.

V Trstu so se poročili te dni monter Matevž Arbanassi in gospodinja Ada Ungaro vdova Drolc, mehanik Jakob Giosa in krznarka Vilma Loj, trgovec Ferdo Škerbič in gospodinja Valburga Smerdel.

SMERTNA KOSA.

Te dni so umrli v Trstu 29 letni Viktor Švagelj, 14 letni Sergej Merlak, 33 letni Karel Sancin, 67 letna Katarina Zatič, 51 letni Rudolf Vižintin, 29 letna Ivanka Kulot, 26 letna Karla Furlani, 54 letna Santa Sevšek, 25 letni Pavel Sevšek, 16 letna Celestina Kert, 81 letna Elvira Jankovič, 79 letni Rudolf Ravbar, 60 letni Alojz Zigon, 67 letni Ivan Ferluga, 69 letni Ivan Abram, Marija Versič, 42 letna Elizabeta Ferluga-Hrovatin in 73 letna Marija Kodrič vdova Medvešič.

TRŽAŠKI MESARJI ZA OŠKODOVANCA

Načelnik skupine tržaških mesarjev Mario Varuzza je pooblaščen po Zvezi trgovcev, da zbira med mesarji prispevke v prid oškodovancem zaradi nedavnega sovražnega letalskega napada. G. Varuzza zbira prispevke v svoji obratovalnici v Telovadni ulici št. 1.

NOV VOZNI RED NA AVTOBUSNI PROGI REKA-LOVRANA

Iz Reke odhaja v Opatijo odslej avtobus ob 6.30, 7.30, 8.30, 14.30, 15.30, 17.15, in 19.15. Iz Reke v Volosko 6.45, 10.30, 12.45 in 18.15. Iz Reke v Lovran ob 17.15 in 19.15. Iz Opatije v Reko 6.20, 7., 8., 9., 15., 16.15, 17.45, 18.20 in 19.45. Iz Voloska v Reko 12.30, 13.45, 18.40. Iz Lovrana v Reko ob 18. Iz Lovrana v Volosko ob 20.

ZAPRTA GOSTILNA.

Za nedoločen čas bo zaprta gostilna „Novi Trst“ v Crispjevi ulici 33, ker je lastnik odklonil postrežbo z obrokom hrane po 13 lir. Navedena cena je bila določena v prid onim, ki so bili posredno ali neposredno oškodovani zaradi letalskega napada na Trst v dne 10. junija.

ŠALO JE PLAČALA Z ŽIVLJENJEM.

V bližini gostilne pri „Mornarju“ v Totijevi ulici se je pripetila zaradi šale usodna nesreča, ki je terjala človeško življenje. Dario Gregorič iz Vasarijeve ulice 10 je bil v družbi s 33 letno Karmen Muzino. Nenadoma je Muzinova sprožila Gregoričev samokres. Po Gregoričevi izpovedbi se je hotela pošaliti in Gregoriča prestrašiti. Toda šala je imela usodne posledice. Muzinova se je zgrudila na tla s smrtnim strelom v srcu.

„Goriški list“ v vsako našo družino!

Kmetijstvo

Bolezni na krompirju

Bolezni, ki jih opazujemo na krompirju, so izreditve, o katerih je bilo pri nas zadnja leta mnogo govora.

Vsaka vrsta krompirja pri nas naglo peša in daje od leta do leta manjši pridelek. Vzrok so virozne bolezni, ki so posledica nekega v rastlinah naglo razširjajočega se strupa. V glavnem gre za tri vrste bolezni: zvijanec listja, črtavost in kodravost.

Pogosto opazujemo, kako krompirjevka rumeni, kako se listi zvijajo v obliki žleba, postajajo bolj trdi in debeli. Na spodnji strani se pojavijo pege. Napadeni listi se zgodaj sušijo. To je najbolj razširjena virozna bolezen, ki jo prenašajo sive breskove uši. Pri črtavosti in kodravosti pa se pojavljajo pobledele rumene lise, ki jih strokovnjaki imenujejo mozaik. Ta se redoma pojavlja na mladem listju, kasneje izgine. Za črtavost je značilno, da sledijo mozaiku temnorjavi madeži. Ker se ti pojavijo večinoma na žilah, nastanejo rjave črte in tako je dobila bolezen ime črtavost. Madeži pa se ne omejujejo samo na žile, temveč prehajajo v njihovo okolico. Tudi na stebli in perjih se pojavijo rjave črte. Listi so krhki in hrapavi, se zvijajo navzdol in se sušijo. Spodnji in srednji listi kmalu povsem odmrejo. Posušeni vise ob stebli. Pri kodravosti opazimo razen mozaika, da se listi kodrajo in grbančijo, listni poganjki pa se razvijajo neenakomerno. Ves krompirjev grmiček je zelo neenakomerno razraščan.

Borba proti viroznim boleznim je mogoča samo tako, da skrbijo okolišni, ki so jim izpostavljeni, za zdravo seme. Uvoziti ga morajo iz krajev, kjer teh bolezni ni. Najmanj se pojavljajo virozne bolezni v predelih, ki imajo bolj planinsko podnebje. Tamkaj ni žuželk, ki prenašajo bolezni, ni breskoviš nasadov, na katerih bi se zadrževala breskova listna uš. Ki je pri nas glavna prenašalka te nadloge.

OPOZORILO POLJEDELCEM GLEDE PRODAJE NOVEGA KROMPIRJA

Zadnjič smo pozvali poljedelce, ki na krajevnih trgih prodajajo novi krompir, naj ob prodaji zahtevajo od kupca potrdilo o nakupu. Urad za poljedelska dovoljenja ima za potrebno, da v izogib nesporazumljenj ponovno opozori vse, ki prodajajo novi

krompir, da morajo zahtevati pri prodaji na drobno od tržnega komisarja in pri prodaji na debelo sicer od kupca podrobno prijavo prodaje. Vsaka prijava mora obsegati ime, priimek in naslov pridelovalca-prodajalca in kupca, množino prodanega krompirja, čas in kraj prodaje. Poljedelci bodo te prijave oddali ob obvezni oddaji krompirja občinskemu uradom za poljedelska dovoljenja, ki bodo po njih določili množino krompirja, ki ga bo treba oddati.

Nasveti za hišo

KOLAČKI IZ OVSENIH KOSMIČEV

Zdaj ko so naši najmlajši dobili ovsene kosmiče, je marsikatera mati v zadregi, ker njen mali ne mara jesti, te zdrave in redilne hrane. Če mu boš pa zamesila kolačke po sledečem receptu, jih bo gotovo s slastjo pojedel:

Mešaj da naraste: 3 dkg maščobe, 5 dkg sladkorja in 1 rumenjaki. Nato dodaj 3 kavne žličke mleka, ščepec cimeta in 10 dkg ovsenih kosmičev, ki si jih že prej dobro sesekljala in jim dodala slabe pol žličke pecilnega praška. Vse skupaj zmešaj in dodaj še sneg enega beljaka. Zajemaj zmes z žličko, polagaj jo na namazano pekačo in lepo svetlorumeno zapeci. Dobila boš okusne, hranilne kolačke.

ČEŠNJEV MOČNIK

Za to okusno in poceni močnato jed ti zadošča pol kile češnji. Napravi tekoče testo iz 6 dkg maščobe, 6 dkg sladkorja, 2 jajc, 20 dkg moke, ščepec soli in pol žajččka pecilnega praška. To zmes stresi v namazano pekačo, jo obloži s češnjami in počasi peci v pečici. Še toplo razreži na kvadratke in po možnosti potresi s sladkorjem.

Sport

KDO BO ITALIJANSKI PRVAK V ROKOBORBI?

V srečanju med Darnoldjem in Carnero, ki se bo, kakor smo že javili, vršilo v Gorici, bo šlo za italijansko prvenstvo. Dosedaj nosi naslov prvaka Carnera. Ker je italijanska težkoatletska zveza priznala Darnoldiju pravico, da si pribori ta naslov, ne bo mogel Carnera nasprotniku kratiti te pravice, tako da bo srečanje, ki se bo vršilo v Gorici 9. julija, res važno in bo priklicalo v naše mesto mnogo športnikov.

Odgovorni urednik: Dr. Milan Komar - Gorica

Na srebrni obli

Na Morju nalivov, 7° 45' zah. dolžine, 24° 1' sev. širine, ob prvi uri drugega Luninega dne.

Polnoč je že mimo in že smo doma. Pozabili, kakšno je sonce. Izpostavljeno smo znova strašnemu mrazu. Podoba je, da nam tudi misli v možganih ledene... Čeprav naše peči delujejo na vsi moči, se stiskamo drug k drugemu in drhtimo od mraza.

Pišem in se naslanjam na peč. Koža na hrbtu me peče a kri mi zastaja od mraza in ledeni. Psi se nam privijajo h kolenom in neprestano bevskaajo, nas pa se loteva prava blaznost. Molče se ogledujemo, nekam sovražno, kakor da bi bil kdo med nami kriv, ker sonce tu 354 ur in pol ne sveti in ne greje. Hotel sem se premagati in zapisati nekaj vtisov s poti po sončnem zahodu, pa vidim, da nisem zmožen zbrati najpreprostejše misli... Po možganih mi begajo razcefrane podobe in obupni prebliski, ki jih nikakor ne moremo povezati med sabo. Včasih se mi dozdeva, da bedé — spim. Vidim

Marto, Tomaža, pse, Petra; peč — pa ne vem, kaj vse to pomeni, ne vem, kdo sem, odkod sem se vzela, kam grem... čemu... :

Saj res, čemu... Vrtam, premišljujem, budim spomine — a vse zaman. Nekaj me je moralo pripraviti do tega, da sem zapustil Zemljo in odšel s temi ljudmi... A kaj je bilo to? Premišljevanje mi je v hudo breme.

Vse kaže, da smo spet obstali. Ne slišim brnenja motorja. Treba bi bilo pogledati, kaj se je zgodilo, a vem, da tega ne storim ne jaz ne oni. Saj bi morali od peči...

Ta ogabni mraz! Skozi okno opazujem skale, ki jih je Zemlja jasno osvetlila. Gotovo smo obtičali zaradi teh skal...

Kaj pišem? Mar res že blaznim? Strašna zaspianost se me polasča, a če zaspim, vem, da zmrzujem in se ne prebuiim nikoli več...

Pišemo, pišemo, da ne zaspimo, saj to bi bila smrt.

Po sončnem zahodu smo se pomikali venomer proti severozahodu v vedno večji svetlobi rastoče Zemlje in v vedno neznosnejšem mrazu. Prebili smo se skozi nizke, oble nasipe, ki so nam zapirali pot. Smeri nismo menjali, ker nismo hoteli proti severu, marveč naravnost proti severoza-

hodu tja proti vzpetinam, ki so se vlekle okoli Arhimeda, upajoč, da najdemo tam kak delujoči krater in v njem topel kotic. Na meji teh goratih pokrajin smo, toda vse je mrtvo in mrzlo. Zavozili smo v sredo skalnega amfiteatra. Varadol je z astronomskimi meritvami določil lego tega gora.

Mraz, mraz, mraz... a moram se premagati, za vsako ceno, ne smem zaspiti. To bi bila smrt! Ta smrt mora biti nekje v bližini. Tam na Zemlji bi jo morali slikati, kako sedi na Lunji, kajti tu je njeno kraljestvo...

Čemu stojimo? Pa — saj je vseeno!

Ne! Moram se premagati! O čem sem že pisal? Aha! Te gore... Čudovit amfiteater, širok štiri kilometre, na jug odprt... Nad njim Zemlja, obsešana kakor svetilka. Najvišji vrh na severu — naravnost pred nami. Kako strašno je vse to! Teater za velikane, za pošastne velikane — okostnjake! Prav nič bi se ne čudil, če bi se te gore iznenada spremenile v krdele okostnjakov, ki bi se sprehodili v svetlobi Zemlje in potem posedli na mesta za gledalce. Velikanske lobanje tistih, ki bi sedeli najvišje, bi se belile sredi zvezd na črnem nebu. Gigantski okostnjaki sede in se pogovarjajo:

»Koliko bo ura? Polnoč! Glejte Zemljo, našo veliko, svetlo uro! Polna visi na nebu! Kaj, če bi začeli?« Potlej

se obrnejo k nam: »Čas je, da začnemo. Potem umrite! No, pogledimo...«

Palus Putredinis, na dnu razpoke, 7° 36' zah. dolžine in 26° sev. širine.

Zgodilo se je torej. Obsojeni smo na smrt brez vsake nade, da se rešimo. To vemo že šestdeset ur — dovolj, da smo se privadili tej misli. Pa vendar — smrt...

Miru, miru... Kaj bi hodili naprej? Vdajmo se v to, kar mora priti. Nazadnje, saj smo vsega tega pričakovali. Ne tam — na Zemlji — ko smo se odpravljali na pot, smo vedeli, da tvegamo smrt. Vendar čemu ni prišla smrt nad nas bliskovito, čemu se je prikradla tako potuhnjeno, čemu se nam bliža tako počasi, da čutimo vsak njen korak, da vemo, kdaj nas zgrabi za grlo in jame dušiti...

Da, dušiti. Zadušimo se vsi. Zaloga zgoščenega zraka nam zadostuje pri največji varčnosti komaj za tri sto ur. In potem... No, kaj? Že zdaj se je treba pripraviti na to, kar bo potem. Tri sto ur bo še tako, kakor je bilo dozdaj. Dihali bomo, jedli, spali, pomikali se bomo naprej... Medtem bo pošla zadnja posoda z zgoščenim zrakom, edina, ki nam še ostane. Čez tri sto ur bo — poldan... Sonce bo stalo visoko. Jasno bo in toplo — celo vroče, morda prevroče. Nekaj časa,

nekaj ur bo še vse v redu. Potlej bomo začutili, da postajamo vse bolj neokretni. Šumelo nam bo v glavi, srce nam bo bilo... Notranjost našega voza, ki je ne bo več osveževal kisliho prenapolnjena z ogljikom iz naših pljuč. Pritisk krvi, neokretnost, dušenje, zaspianost... Ležali bomo v svojih visečih mrežah in čakali smrti... Marta se bo gotovo nagnila čez svojo mrežo, naslonila bo glavo Tomažu na prsi kakor ponavadi... Potem bomo sanjali... Zemlja, domačija, loke, zrak — ah, mnogo, mnogo zraka, celo, brezbrezno, sinje; čisto morje! Sanje in dušiča, strašna mora na prsih. Zdi se mi, da jo že čutim... gnete mi rebra, davi za grlo, stiska srce. Groza me navdaja... Kako bi se je otresel, kako bi vstal, zbežal... Naposled so tudi sanje pri kraju. Na Lunji sredi neizmernih ravnin Morja nalivov — voz in v njem zaprta štiri trupla...

Ne, morda pa ne bo tako. V hipu, ko nam zmanjka svežega zraka, odpremo vrata voza — nastezaj. Trenutek samo in vtonemo v praznino. Kri se bo vlija iz ust, ušes, oči, nosa... nekaj krčevitih, obupnih gibov s prsnim košem, nekaj besnih srčnih udarcev in — konec...

Čemu pišem vse to? Saj je vse skupaj nesmisel! Čez tri sto ur bom umrl. (Nadaljevanje sledi.)